

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs d.d. 21 november 2022 inzake de voortgang van het Masterplan basisvaardigheden voor het funderend onderwijs (Kamerstuk 31 293, nr. 655).

De voorzitter van de commissie,
Michon-Derkzen

De adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

- **Inbreng van de leden van de VVD-fractie**
- **Inbreng van de leden van de D66-fractie**
- **Inbreng van de leden van de PVV-fractie**
- **Inbreng van de leden van de CDA-fractie**
- **Inbreng van de leden van de SP-fractie**
- **Inbreng van de leden van de PvdA-fractie**
- **Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie**
- **Inbreng van de leden van de SGP-fractie**

II Reactie van de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met instemming de brief «Voortgang Masterplan basisvaardigheden» gelezen en hebben daarover nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat er concrete beheersingsniveaus voor basisvaardigheden vastgesteld gaan worden en dat de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) daar toezicht op gaat houden. Zij lezen dat de kerndoelen in 2023 vastgesteld worden en vragen wanneer in 2023 dit gaat plaatsvinden. Zijn daarnaast de benodigde pilotscholen al gevonden? Zo ja, hoe zijn deze geselecteerd? Ook vragen zij of dit een representatieve groep is of dat juist zwakke scholen zijn gekozen om straks snel met het nieuwe curriculum aan de slag te gaan.

De voornoemde leden zijn het eens met de Minister dat meer specifiek inzicht in de beheersing van basisvaardigheden noodzakelijk is. Zij vragen of het mogelijk is om de indicatoren van de implementatiemonitor straks weer te geven in een online publiekelijk toegankelijk dashboard. De leden lezen dat er 20 miljoen euro wordt uitgetrokken voor verplichte deelname aan peilingonderzoeken. Kan de Minister uitsplitsen waar dit geld precies aan besteed wordt? De leden lezen eveneens dat het voor middelbare scholen verplicht wordt om een leerlingvolgsysteem te gebruiken. Hoeveel middelbare scholen gebruiken nu geen leerlingvolgsysteem? Wat voor scholen betreft dit? De leden vragen daarnaast of het monitoren van basisvaardigheden voldoende mogelijk is, nu eerder geconstateerd is dat bijvoorbeeld de doorstroomtoetsen niet voldoende vergelijkbaar zijn. Ook vragen zij of de slechte vergelijkbaarheid van doorstroomtoetsen nog steeds een probleem is.

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat een doorlopende inzet op basisvaardigheden essentieel is, maar alleen duurzaam is indien deze focus onderdeel wordt gemaakt van de schoolcultuur. Welke stappen neemt de Minister om die schoolcultuur te faciliteren of te organiseren en gaat de Minister aan de slag met het verankeren van de basisvaardigheden in de curricula van alle vakken, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de VVD-fractie concluderen dat verbetering van basisvaardigheden begint bij het goed uitrusten van leraren. Leraren staan immers aan de basis van goed onderwijs. De leden vragen of de Minister al inzicht heeft hoe de extra beschikbare uren voor professionalisering van leraren besteed worden en hoe het effect van deze extra beschikbare uren wordt gemeten? De leden zijn bezorgd over de conclusie van de Onderwijsraad dat veel leraren niet startbekwaam zijn na afronding van de lerarenop-

leiding voor het aanleren van de basisvaardigheden. Deelt de Minister die zorgen? Hoe kijkt de Minister naar de aanbeveling van de Onderwijsraad om een centrale eindtoets op de lerarenopleiding in te voeren? De leden vragen hoe landelijk vastgestelde carrièrepaden onderdeel gaan worden van het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de financiering van het Masterplan basisvaardigheden aansluit op het Nationaal Programma Onderwijs, zodat interventies kunnen doorlopen. De leden zien het risico dat brede en meer ongerichte interventies om achterstanden weg te werken nu eveneens worden ingezet om een specifiek probleem, namelijk afnemende beheersing van basisvaardigheden, op te lossen. Ziet de Minister dit risico ook? Zo ja, hoe wil de Minister dit gaan voorkomen? De leden constateren dat structurele financiering pas in 2025 of 2026 kan worden ingevoerd, omdat de benodigde data voor de indicator drie jaar lang verzameld moet worden. De leden zijn van mening dat een overbruggingsperiode van drie jaar lang is. Is het niet mogelijk om data van de afgelopen drie jaar te verzamelen? Of, indien het corona-effect dit verhindert, data van de jaren voorafgaand aan de coronapandemie? Zij vragen of de Minister een financiële paragraaf kan toevoegen waarin hij uiteenzet hoe hij de 1 miljard euro die structureel beschikbaar komt voor het Masterplan wil gaan inzetten.

De leden van de VVD-fractie constateren dat de basisteams van start zijn gegaan en vinden dat goed nieuws, maar hebben tegelijkertijd nog enkele vragen. Hoe wordt het effect en de doelmatigheid van de inzet van basisteams gemeten? Hoe ziet zo'n basisteam er concreet uit? Kan de Minister enkele voorbeelden geven van de samenstelling van zo'n basisteam? Hoeveel mensen zijn aangenomen voor de basisteams? Daarnaast lezen de leden dat ondersteuningstrajecten samengevoegd gaan worden. Welke trajecten en programma's betreft dit? De Minister wil stappen zetten om de ondersteuningsstructuur voor alle scholen beschikbaar te maken. Wanneer wordt de Kamer geïnformeerd over deze stappen?

De leden vragen ten slotte waarom er voor het periodieke advies van de Onderwijsraad over het curriculumonderhoud een termijn van tien jaar is gekozen? Tot slot vragen zij wat het gevolg zou zijn van een kortere termijn.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de Kamerstukken ten behoeve van het schriftelijk overleg Voortgang Masterplan basisvaardigheden voor het funderend onderwijs. Zij hebben nog enkele vragen en opmerkingen die zij de Minister willen voorleggen.

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat het van groot belang is dat elk kind goed leert lezen, rekenen en schrijven, zodat elk kind die gelijke kansen heeft op een mooie toekomst en goed kan meekomen in de samenleving. Deze leden zijn positief over de beloftes en toezeggingen van de Minister om tot duurzame verbetering te komen in het kader van basisvaardigheden. Echter zij hebben ook een aantal vragen over de inzet van de Minister. Zo lezen deze leden dat de huidige kerndoelen voor de Nederlandse taal en rekenen/wiskunde concreter worden gemaakt en in 2023 worden opgeleverd. Klopt het dat dit betekent dat de kerndoelen taal en rekenen/wiskunde inclusief referentieniveaus worden herzien, waarbij de referentieniveaus als beheersingsdoelen voor taal en rekenen fungeren? Gaat dit over zowel het primair onderwijs als de onderbouw van het voortgezet onderwijs? Deze leden lezen daarnaast dat de Minister

stelt dat vanaf schooljaar 2023/2024 door pilotscholen wordt gewerkt met de herziening, waarna het formele curriculum voor basisvaardigheden wordt vastgelegd in wet- en regelgeving voor alle scholen. Om deze toezegging waar te maken zal de genoemde oplevering van concretere kerndoelen (aanbods- en beheersingsdoelen) voor aanvang schooljaar 2023/2024 moeten plaatsvinden. Is de Minister van mening dat die opleveringstermijn haalbaar is? Zij vernemen daarnaast dat in eerste instantie een tussenbalans in januari 2023 was aangekondigd door de Minister, maar dat deze inmiddels is verschoven naar voorjaar 2023. Is er op dit moment vertraging in het bijstellingsproces kerndoelen taal en rekenen? Kan de Minister bevestigen dat geen start wordt gemaakt met verdere herzieningen van andere vakken tot de herziening van de kerndoelen taal en rekenen voldoende en significante voortgang heeft geboekt? Zij constateren dat vanaf schooljaar 2023/2024 de eindtoets in het po¹ een doorstroomtoets wordt. In de voortgangsbrief van 21 november 2022 wordt zowel over de doorstroomtoets als de eindtoets gesproken. De resultaten van de doorstroomtoetsen worden gebruikt om te zien of scholen in aanmerking komen voor extra middelen als instrument bij de advisering, maar niet als meetinstrument voor de beheersing van het curriculum. De eindtoets werd door de inspectie wel voor dit doel gebruikt. Betekent dit dat de inspectie in de toekomst niet meer over een centrale toetsing eind po als meetinstrument beschikt? Deze leden merken daarnaast op dat de Minister stelt dat de motie van het lid Bisschop² over schrijfvaardigheid in de eindtoets en het eindexamen Nederlands is uitgevoerd wat betreft het voortgezet onderwijs. Zo stelt hij dat schrijfvaardigheid immers deel uitmaakt van het schoolexamen. Deze leden constateren echter dat de motie doelt op schrijfvaardigheid in het centraal examen en dat de motie dus niet is uitgevoerd. Zij vragen of de Minister hierop kan reflecteren.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister het voornemen heeft om binnenkort met een voorstel te komen voor periodiek curriculumonderhoud. Het voorstel houdt in dat de Onderwijsraad en een nieuwe onafhankelijke commissie de Minister gaan adviseren over het curriculumonderhoud.

Deze leden vragen wat de noodzaak is van het instellen van een nieuwe commissie. Immers, de problemen die opgelost moeten worden zijn in de ogen van deze leden niet op te lossen door het instellen van een nieuwe commissie. Zo zijn op dit moment bijvoorbeeld de eindtoets en de centraal examens niet voldoende afgestemd op het curriculum en kan de inspectie deze niet gebruiken om de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen. Daarnaast moet meer bewustwording komen over de inhoud van het curriculum in het veld in plaats van sturing op de doorstroomtoets. Het oplossen van deze knelpunten heeft voor deze leden een hogere prioriteit dan het instellen van een nieuwe commissie voor periodiek curriculumonderhoud. Zij vragen of de Minister het met deze opvatting eens is.

De leden van de D66-fractie lezen dat «in 2025 alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs werken met erkende leerlingvolgsystemen om de prestaties van hun leerlingen te monitoren; hiertoe zal ik net als in het primair onderwijs het gebruik van leerlingvolgsystemen in het voortgezet onderwijs verplicht stellen.» Heeft de Minister het onderzoek van Karen Heij gelezen («Van de Kat en de Bel») dat kritiek uit op het leerlingvolgsysteem? Hoe beoordeelt de Minister zijn voornemen in het kader van dit onderzoek, zo vragen de voornoemde leden.

¹ po: primair onderwijs.

² Kamerstuk 31 293, nr. 629.

Inbreng van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de voortgang van het Masterplan basisvaardigheden.

Allereerst hebben de leden van de PVV-fractie vragen over de ingezette interventies.

Op basis van welke analyse de Minister weet dat interventies die ingezet worden de beste zijn om het probleem op te lossen? Hoe verhoudt deze zich tot de motie van het lid Beertema³ waarmee onderwijsinterventies worden uitgesloten waarvan de effectiviteit niet bewezen is of niet zeer aannemelijk is, zo vragen deze leden.

Tevens vragen de leden van deze fractie of de meeste van de 144 scholen die gebruik maken van een basisteam al bezocht zijn door het team, of er sprake is van voldoende capaciteit om deze bezoeken tijdig af te ronden, hoeveel basisteams er beschikbaar zijn en uit hoeveel fte deze teams bestaan.

Tenslotte hebben de leden van de PVV-fractie vragen over het masterplan dat groots werd aangekondigd in het regeerakkoord. Uit de brief van de Minister aan de Kamer lijkt van een allesomvattend en daadkrachtig plan geen sprake te zijn. Het is een verzameling van allerlei randvoorwaarden zonder dat het helder is waartoe dit moet leiden en waar de Minister de 1 miljard euro structureel aan wil gaan besteden. Het is niet duidelijk in hoeverre dit plan iets wezenlijks anders beoogt en doet dan de interventies die de afgelopen twintig jaar al zijn geprobeerd.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief Voortgang Masterplan basisvaardigheden voor het funderend onderwijs. Zij onderschrijven de noodzaak dat de basisvaardigheden, met name op het gebied van taal en rekenen, beduidend moeten verbeteren. Zij hebben nog wel enkele vragen, onder andere over hoe het opleggen van allerlei rapportages gaat helpen om de basisvaardigheden te verbeteren.

De leden van de CDA-fractie lezen dat dat de Minister frequenter inzicht wil krijgen in de ontwikkeling van taal en rekenen en stelt daarvoor een aantal verplichtingen voor, bijvoorbeeld als het gaat om een leerlingvolgsysteem in het voortgezet onderwijs of deelname aan peilingsonderzoeken. De voorgenoemde leden willen graag weten in welke situaties er nog geen gegevens uit centrale toetsing of uit het leerlingvolgsysteem voorhanden zijn. Wat is de reden dat het primair onderwijs al wel een verplichting heeft voor een leerlingvolgsysteem en het voortgezet onderwijs nog niet? Hoeveel scholen in het voortgezet onderwijs hebben nu nog geen leerlingvolgsysteem? Waar kijkt de inspectie naar bij schoolbezoeken indien er geen leerlingvolgsysteem aanwezig is? In hoeverre heeft dit gevolgen voor de beoordeling van een school? Op welke wijze draagt het verplichten van deelname aan peilingsonderzoeken en het gebruik van een leerlingvolgsysteem daadwerkelijk bij aan het verbeteren van basisvaardigheden? Zou het monitoren van voortgang niet moeten gaan over de basisvaardigheden zelf in plaats van de voortgang van het Masterplan basisvaardigheden?

³ Kamerstuk 35 570 VIII, nr. 186.

Is de Minister van mening dat er ook zaken/activiteiten/onderwerpen et cetera zijn die scholen, directies en leraren niet meer zouden moeten doen gezien de focus op de basisvaardigheden en de extra verplichtingen die gaan ontstaan vanuit het Masterplan basisvaardigheden? Zo ja welke, zo vragen de voornoemde leden.

Wat is de noodzaak om aan te geven dat de inspectie sneller ingrijpt waar het niet goed gaat als juist de afgelopen jaren het aantal scholen met een onvoldoende is afgenomen?

Hoe specifiek is de Minister voornemens om de wet aan te passen, zodat er meer concreet beschreven wordt welke aanpakken effectief zijn en de inspectie beter toezicht kan houden? Ook vragen zij of er een limitatieve lijst komt met aanpakken die goedgekeurd worden.

Is de Minister voornemens om de huidige bekostiging te herverdelen? Of gaat het alleen om de middelen die beschikbaar zijn gekomen vanuit het coalitieakkoord om de basisvaardigheden te verbeteren? Is het de bedoeling dat scholen die minder presteren op de basisvaardigheden structureel extra bekostiging krijgen of is het incidenteel om het niveau omhoog te helpen? Indien het om structurele financiering zou gaan, is dit niet juist een prikkel om slecht te scoren? Zorgt de prestatie-indicator basisvaardigheden, die gebaseerd is op gegevens uit doorstroomtoetsen en gegevens uit de centrale examens, en die gebruikt wordt om te bepalen welke scholen aanvullende middelen ontvangen niet voor een toename van druk op toetsen? Wat zou de Minister van deze ontwikkeling vinden?

De leden van de CDA-fractie willen graag weten op welke wijze scholen de middelen die ze met een meerjarige subsidieregeling ontvangen kunnen besteden. Komen de middelen voor een dusdanige periode beschikbaar dat ze er personeel voor aan kunnen stellen?

Wat zijn de eerste ervaringen van de scholen met de basisteams? Hoeveel uitbreiding van de basisteams is nodig, zodat uiteindelijk alle scholen die dat nodig hebben aanspraak kunnen maken op deze ondersteuning, zo vragen de leden.

Op welke termijn verwacht de Minister dat gebruikers van methodes gemakkelijk kunnen opzoeken wat de wetenschappelijke onderbouwing en gebruikerservaringen zijn? Hoe worden leerkrachten betrokken bij het inrichten van zo'n voorziening?

Worden de kerndoelen met betrekking tot digitale geletterdheid zo vorm gegevens dat docenten hiervoor geen mobiele telefoons in de les nodig hebben?

De voornoemde leden vragen wat de reden is dat de Minister kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren gaat opstellen en concrete doelen hieraan gaat hangen. Zijn deze indicatoren en doelen niet al bekend aangezien er internationale vergelijkingen plaatsvinden? Tot slot vragen zij of het wel van toegevoegde waarde is om dan eigen indicatoren op te stellen.

Inbreng van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de voortgang van het Masterplan basisvaardigheden voor het funderend onderwijs. Zij hebben daar nog vragen en opmerkingen over.

Visie op duurzame verbetering basisvaardigheden

De leden van de SP-fractie vragen of de Minister kan concretiseren wat het Masterplan basisvaardigheden nu daadwerkelijk inhoudt. Zij vinden het nog altijd een opsomming van randvoorwaarden in plaats van wat nu concreet het plan is. Waar gaat de structurele 1 miljard euro uit het regeerakkoord concreet naartoe? Is dit allemaal gereserveerd voor het Masterplan of worden daar ook andere maatregelen van bekostigd? Welke doelen streeft de Minister na en hoe worden deze verantwoord? Ook vragen zij wat er gebeurt als blijkt dat geld niet doelmatig is besteed.

De leden van de SP-fractie merken op dat structurele financiering voor het versterken van de basisvaardigheden nog niet geregeld kan worden vanwege de techniek. Pas vanaf 2025 kan er extra bekostiging boven de lumpsum komen. Wat bedoelt de Minister hier precies mee? Waar gaat het mis in «de techniek»? Zij vragen waarom er niet nu al een extra bedrag bovenop de lumpsum gegeven kan worden aan scholen in plaats van via subsidieregelingen.

Tevens vragen de leden van de SP-fractie een nadere toelichting over de basisteams. Wie zitten er in die basisteams? Hoe worden deze mensen benaderd en welke eisen worden er aan hen gesteld? Kan de Minister toelichten wat precies hun taken worden? Zij vragen of hij hier ook voorbeelden van kan geven.

Basisagenda voor het funderend onderwijs

A) Extra tijd en ruimte voor kwalitatief goede leraren

De leden van de SP-fractie ontvangen signalen dat steeds vaker leraren de overstap maken naar projecten vanuit het Ministerie van OCW en dus niet langer voor de klas staan. De leden vinden dit een zeer onwenselijke ontwikkeling en vinden het onacceptabel dat het ministerie met haar projecten concurrent is geworden van het onderwijs als het gaat om personeel. Hoe kijkt de Minister hiernaar? Acht hij het wenselijk dat goede leraren het onderwijs verlaten en aan de slag gaan op zijn ministerie? Ook vragen zij waarom er niet meer gebruik wordt gemaakt van de al bestaande partners die de expertise ook in huis hebben in plaats van leraren aan het onderwijs onttrekken en daarmee het lerarentekort juist in de hand te werken.

B) Breder gebruik bewezen aanpakken

Ten aanzien van «Kennis over basisvaardigheden en praktische tips»: Hoe ziet de Minister de vindbaarheid van informatie voor zich? De leden vragen waar scholen deze informatie kunnen vinden en wie dit gaat beheren.

Ten aanzien van «Opzet en uitrol ondersteuningsstructuur digitale geletterdheid»: Scholen kunnen de subsidie voor basisvaardigheden inzetten voor digitale geletterdheid. Kan de Minister nader toelichten wat scholen precies met dit geld doen? Hoe wordt inhoudelijk vormgegeven aan digitale geletterdheid op school? Ook vragen zij hoe wordt voorkomen dat subsidiegelden gebruikt worden voor lessen over bijvoorbeeld programmeren.

Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief. Zij vinden dat alle kinderen hebben recht op een goede start, het recht om mee te doen, het recht op een goede school, een goede leraar en een tweede of zelfs derde of vierde kans. Ons land kan zich niet veroorloven dat talent onbenut blijft, want kinderen zijn de toekomst. School dient hen allemaal een plek te bieden om zich optimaal te ontwikkelen. Dat is niet alleen in het belang van onze kinderen, maar in het belang van ons allemaal. Tegelijkertijd constateren zij dat het helaas niet goed gaat het met het onderwijs in Nederland. De kwaliteit van ons onderwijs is de laatste jaren schrikbarend afgenomen. Een kwart van de Nederlandse leerlingen heeft te weinig leesvaardigheid om goed mee te kunnen doen in de samenleving. Vooral het basisoniveau bij de vaardigheden diep en kritisch lezen, schiet te kort. Volgens een schatting van de Algemene Rekenkamer zijn er in Nederland 1,3 miljoen mensen tussen de 16 en 65 jaar die moeite hebben met de Nederlandse taal. Het gaat om een grotere groep van 2,5 miljoen mensen als ook mensen ouder dan 65 jaar worden meegeteld en mensen die moeite hebben met andere basisvaardigheden als rekenen en digitale vaardigheden. De leden van de PvdA-fractie zien dus genoeg reden voor alle hensen aan dek. Zij vragen of de Minister al hun overwegingen deelt.

In december 2022 verscheen de publicatie «Een blik op de Nederlandse positie in internationale onderwijsrankings» van het Centraal Planbureau waarvan de strekking was dat veranderingen in de afnamemodus, zoals van papieren naar digitale toetsing, en in statistische methoden waarmee de resultaten worden berekend, vergelijking met eerdere peiljaren lastig maken. Welke consequenties verbindt de Minister aan dit bericht? Deelt de Minister de mening van de leden dat er niettemin geen enkele reden bestaat om de Nederlandse leesramp te relativiseren, omdat ook recent onderzoek van de inspectie uitwijst dat de helft van de achtstegroepers niet het minimale leesniveau haalt dat nodig is om maatschappelijk te functioneren en juist Nederlandse leerlingen falen bij het «kritisch evalueren» van wat zij lezen, dat tegenwoordig wél wordt meegenomen in het PISA-onderzoek?

De leden van de eerdergenoemde fractie juichen toe dat de Minister met zijn Masterplan basisvaardigheden de ambitie toont om daadwerkelijk de dalende trend van onderwijsresultaten in de basisvaardigheden te keren. Terecht wil hij dat de overheid heldere doelen stelt ten aanzien van de verwachte kwaliteit op basisvaardigheden in het funderend onderwijs, maar hij beperkt zich tot concretisering van de kerndoelen, verbeterde examenprogramma's en vastlegging van het formele curriculum. Nu kunnen dat zeker zinvolle instrumenten zijn, maar bij voorbaat staat dit niet vast, bijvoorbeeld als een eenzijdige nadruk op begrijpend lezen averechts werkt. Kan de Minister, naar analogie met het beleid om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan, ook afrekenbare doelen formuleren in termen van het (lagere) percentage onvoldoende leesvaardige leerlingen, waartoe het Masterplan basisvaardigheden moet leiden, zodat niet alleen de inzet van instrumenten, maar ook de beoogde opbrengsten in termen van een betere beheersing van de basisvaardigheden valt te wegen?

Maar liefst 5.247 aanvragen hebben scholen ingediend voor de subsidie-regeling basisvaardigheden, maar via loting werd slechts een beperkt deel gehonoreerd. De Minister schrijft nu dat ook de scholen die in de komende jaren nog niet in aanmerking komen voor subsidie, aanspraak kunnen maken op inhoudelijke ondersteuning. Verwacht de Minister dat hij hiermee het risico van een grotere kansenongelijkheid tussen scholen

helemaal kan wegnemen? Zo neen, welke mate van kansenongelijkheid tussen scholen vindt hij dan aanvaardbaar, zo vragen de voornoemde leden.

De Minister verwijst naar de motie van de leden De Hoop en Segers⁴ die verzocht lerarenopleidingen te ondersteunen om aankomend leraren te ondersteunen bij vaardigheden om lastige gesprekken te voeren en stelt dat deze oproep past in de voorbereiding van aankomende leraren op het burgerschapsonderwijs. Nu zal het burgerschapsonderwijs vooral gericht zijn op de leerlingen, maar zullen lastige gesprekken ook vaak moeten plaatsvinden met ouders of verzorgers. Zal de manier waarop de voorbereiding op lastige gesprekken een plek krijgt in het curriculum van de lerarenopleidingen ook aan dit gegeven voldoende recht doen? De voornoemde leden vragen hoe dit dan gestalte zal krijgen.

De Minister wil dat men beter gebruik maakt van bewezen (evidence informed) aanpakken en besteedt daarbij vooral aandacht aan leermiddelen en methodes. In hoeverre houdt hij hierbij tevens in het vizier of de (centrale) examinering en de leerplannen van SLO voldoende evidence informed zijn? Is hij bereid om ook hier kritisch naar te laten kijken?

Per 1 juli 2022 werd het Expertisepunt Burgerschap in het leven geroepen, dat docenten, schoolleiders en lerarenopleiders ondersteuning moet bieden bij de burgerschapsopdracht. Nu bleek onlangs uit onderzoek bij het Adolescentenpanel Democratische Kernwaarden en Schoolloopbanen (ADKS) dat vmbo⁵-scholieren de democratie structureel minder belangrijk vinden dan leeftijdsgenootjes van de havo⁶ of het vwo⁷ en zeker een derde van de vmbo'ers denkt of vindt dus dat Nederland geen democratie is, of weet het niet. Ziet de Minister hierin ook reden om bij de burgerschapsopdracht een zwaarder accent te leggen op vmbo, dan op havo en vwo? Zo neen, waarom niet?

Voor Friese scholieren is niet alleen de leesvaardigheid in het Nederlands, maar ook die in het Fries van belang. Heeft de Minister in dit verband ook kennisgenomen van het Friestalige leesbevorderingsproject LêsNo? Hoe waardeert hij dit? Gaat ook hij bij de voortgang van het Masterplan basisvaardigheden nog specifieke aandacht schenken aan de leesvaardigheid in de Friese taal? Hoe gaat deze aandacht dan gestalte krijgen, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

Inbreng van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse de brief gelezen over de voortgang van het masterplan basisvaardigheden. De leden prijzen de ambitie van de Minister om de achteruitgang in basisvaardigheden bij leerlingen aan te pakken. Tegelijk maken de leden zich ook zorgen of de Minister niet te veel, te snel wil. De Minister wil op korte termijn én de basisvaardigheden verbeteren door basisteams naar scholen te sturen én de kerndoelen concreter maken en opleveren én meer toezicht houden op scholen door middel van verplichte peilingen en leerlingvolgsystemen én leraren meer tijd en ruimte geven voor professionaliseren én een nieuw financieringsinstrument ontwikkelen én scholen stimuleren meer kennis te delen én een systeem van periodiek curriculumonderhoud inrichten. Het merendeel van deze agenda moet al in 2023 en 2024 worden uitgevoerd. De leden begrijpen dat het verbeteren van de

⁴ Kamerstuk 31 293, nr. 626.

⁵ vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

⁶ havo: hoger algemeen voortgezet onderwijs.

⁷ vwo: voorbereidend.

basisvaardigheden een brede aanpak vereist, maar willen toch vragen waarom er niet gekozen is voor meer focus op hetgeen dat echt aan de grondslag van dit probleem ligt: namelijk het tekort aan leraren.

De voornoemde leden zijn bang dat het onderwijsveld overspoeld wordt door al deze nieuwe plannen en dat dit allemaal tijd, coördinatie, administratie en aandacht wegneemt van de primaire taak van het onderwijs namelijk lesgeven. Een voorbeeld hiervan zijn de basisteams. In de antwoorden op onze eerdere vragen hierover stelt de Minister dat de mensen die hiervoor in dienst zijn van het Ministerie van OCW wel allemaal een achtergrond hebben in het onderwijs, maar niet meer werkzaam zijn in het primair of voortgezet onderwijs. Zijn dit niet juist de mensen die je weer terug voor de klas zou willen hebben, zo vragen de leden. De voornoemde leden lezen ook dat de Minister snel de capaciteit van de basisteams wil uitbreiden, waar haalt hij deze mensen vandaan, zo vragen zij.

De Minister wil leraren ook extra tijd en ruimte geven voor onderwijsontwikkeling en professionalisering. De leden van de GroenLinks-fractie zijn hier natuurlijk ook voorstander van, maar vragen ook hoe realistisch dit in de praktijk is met het huidige lerarentekort. Gaan leraren hier echt tijd voor krijgen op het moment dat klassen naar huis worden gestuurd vanwege een tekort aan leraren? Scholen moeten hemel en aarde bewegen op dit moment om de roosters rond te krijgen. Hoe zorgt de Minister ervoor dat deze afspraken uiteindelijk geen dode mus zijn?

De leden zijn blij dat de Minister afstapt van het systeem van loting voor de subsidieregeling. De voornoemde leden waren hier eerder zeer kritisch over omdat zij bang waren dat het geld niet bij de scholen terecht komt die het echt nodig hebben. Het ontwikkelen van een CBS⁸-indicator lijkt hiervoor een betere methode. Wel vragen zij of nog wel blijvend gecheckt wordt of ook bij deze indicator niet scholen tussen wal en schip vallen. Hoe blijft de Minister controleren dat het geld ook echt bij de scholen terecht komt die dit het hardste nodig hebben?

De leden van de GroenLinks-fractie blijven ook zorgen houden over de wens van de Minister om veel meer te peilen, en dit ook te verplichten voor scholen. De leden onderschrijven het belang om een landelijk beeld te krijgen van de basisvaardigheden van leerlingen, maar willen benadrukken dat ook toetsen, peilingen en cijfers niet alles zeggen. Op welke manier wil de Minister andersoortige indicatoren betrekken bij het in beeld brengen van hoe scholen en leerlingen presteren? Hoe bewaakt de Minister dat deze verplichte peilingen en toetsen niet opnieuw tijd, aandacht en extra administratie van leraren vereist, waardoor zij dit niet aan het onderwijs zelf kunnen besteden, zo vragen de voornoemde leden.

Inbreng van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voortgangsbrief en het schriftelijk overleg.

Visie op duurzame verbetering

De leden van de SGP-fractie vragen hoe het onderzoek naar verduidelijking en verbetering van de deugdelijkheidseisen zich verhoudt tot de conclusie van het kabinet en de inspectie in februari 2021 dat het huidige wettelijke kader naar tevredenheid functioneert, behalve voor zover het de schoolgids en de fusietoets betreft. Welke reden is er om nu toch te

⁸ CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek.

(veronder)stellen dat wettelijke bepalingen onduidelijk zouden zijn? Worden de onderwerpen schoolgids en fusietoets in ieder geval meegenomen in de uitwerking? Wil de Minister ook reageren op de kritiek van de Onderwijsraad⁹ op open normen en vage zorgplichten, zo vragen zij. Gaat de Minister ook werken aan meer houvast voor scholen bij deze wettelijke normen? De leden hebben met verwondering de suggestie gelezen dat in de wet geregeld zou moeten worden dat scholen met bepaalde effectieve aanpakken zouden moeten werken. Onderkent de Minister dat het feit dat inmiddels veel kennis bestaat over bewezen effectieve methoden nog niet betekent dat eenvoudig is vast te stellen welke aanpak in een specifieke situatie het beste werkt en hoe een specifieke aanpak in een specifieke situatie toegepast moet worden, zo vragen zij. Is hij bekend met het heersende gevoel in de literatuur dat het erg lastig is om eenduidige, objectieve conclusies te trekken, terwijl die vereisten juist voor de handhaving van groot belang zijn? Eveneens vragen deze leden hoe de Minister zijn wens tot het verankeren van effectieve aanpakken verbindt met de conclusies van de commissie-Dijsselbloem.

De leden van de SGP-fractie lezen dat de Minister in de toekomst wil gaan werken met een CBS-indicator voor de bekostiging. Deze leden vragen of de Minister onderkent dat het erg lastig is om met een indicator vast te stellen welke scholen een bepaald bedrag verdienen, aangezien de sociale context die van invloed is op de resultaten vaak bijzonder complex is. Ziet de Minister het risico dat in de bekostiging steeds meer eenzijdigheid kan ontstaan doordat bepaalde scholen ongelukkig genoeg niet goed scoren op deze indicatoren, bijvoorbeeld de bestaande indicator onderwijsachterstanden en straks ook de nieuwe CBS-indicator. Deze leden zouden graag vernemen of de Minister er oog voor heeft dat bijvoorbeeld een situatie met veel echtscheidingen, ook bij sociaaleconomisch hogere klassen, van belang is. Hoe komt dit tot uitdrukking in de indicator, zo vragen zij.

De voornoemde leden vinden het nog steeds onvoldoende duidelijk wat de precieze functie van de basisteams is. Deze leden wijzen erop dat de Minister in het schriftelijk overleg aangaf dat de basisteams vooral een verbindingsofficier zijn, terwijl in de voortgangsrapportage als uitgangspunt wordt genoemd dat de basisteams vooral handen op de scholen moeten bieden. Wat is nu precies de bedoeling, zo vragen zij. Voor zover er inderdaad handen in de school komen, zou het onderwijs er met het huidige personeelstekort dan niet veel meer mee geholpen zijn dat die mensen daadwerkelijk als personeel in de scholen aan de slag gaan, bijvoorbeeld als leraar of schoolleider, zo vragen de eerdergenoemde leden.

Basisagenda voor het funderend onderwijs

B) Breder gebruik bewezen aanpakken

De leden van de SGP-fractie vragen of de Minister wil aangeven hoe hij de lessen uit het rapport van Kennisnet over adaptieve systemen¹⁰ betreft bij de verdere plannen. Deze leden constateren dat op veel punten een school overstijgende of zelfs sector brede aanpak nodig is, bijvoorbeeld als het gaat om het doorzien van algoritmen, om met nut van adaptieve systemen gebruik te kunnen maken. Zij wijzen erop dat er bijvoorbeeld scholen blijken te zijn waar de zwakste leerlingen door het gebruik van adaptieve systemen nog zwakker zijn geworden, terwijl de sterke

⁹ Essentie van extern toezicht, advies van de Onderwijsraad.d. 23 maart 2022, Parlisonr. 2022Z06010.

¹⁰ Kennisnet. Krassen op het dashboard, juni 2022.

leerlingen sterker werden. Is de Minister alert op zulke effecten en hoe ziet hij zijn rol op dit punt, zo vragen zij.

C) Aansluiting school en omgeving

De leden van de SGP-fractie vragen een reactie op de constatering van de Vereniging van Openbare Bibliotheken dat het beschikbare budget voor de bibliotheken en in de kinderopvang niet toereikend is om aan de aanvragen te voldoen. Deze leden vragen hoe de Minister ervoor zorgt dat het beschikbare geld in ieder geval terecht komt op plekken waar het het meeste nodig is.

De leden van de SGP-fractie lezen slechts in heel algemene zin dat gemeld wordt dat de Minister kijkt naar het bevorderen van ouderbetrokkenheid en dat daarover onder meer contact is met Ouders & Onderwijs. Deze leden constateren dat het ontbreken van specifieke doelstellingen ertoe leidt dat slechts beperkt ingezet wordt op het verbeteren van de ouderbetrokkenheid, bijvoorbeeld in het kader van het NPO¹¹. Welke concrete doelstellingen wil de Minister formuleren? Tevens vragen zij welke specifieke prikkels er zijn voor scholen om daadwerkelijk de samenwerking met de ouders thuis te zoeken en waarom een deel van het beschikbare budget hier niet voor wordt ingezet.

D) Basisblik

De leden van de SGP-fractie hebben met enige verontrusting gelezen dat de motie over schrijfvaardigheid¹² al zou zijn uitgevoerd voor het voortgezet onderwijs, omdat het onderdeel al in het schoolexamen zit. Deze leden veronderstellen dat het de Minister niet onbekend zal zijn dat de kritiek op het centraal examen Nederlands zich al jaren richt op de eenzijdige uitwerking die dit examen heeft, niet alleen wat betreft de aard van de leesvaardigheid, maar ook wat betreft de uiteenlopende de vaardigheden. Daarom kan de bedoeling van de motie moeilijk anders verstaan worden dan dat deze zich richt op de afsluitende examinering in zowel het basisonderwijs, als het funderend onderwijs, namelijk de doorstroomtoets en het centraal examen. Deze leden vragen of de Minister nog eens met die blik ook naar de invulling van het centraal examen Nederlands wil kijken.

De leden van de SGP-fractie vragen waarom de Minister deelname aan internationale onderzoeken wil verplichten tegen de achtergrond van wat het CPB recent in een studie over de waarde van internationale peilingen heeft beschreven (december 2022). Door de jaren heen zijn er zoveel kanttekeningen te plaatsen bij de vergelijkbaarheid van resultaten van internationale peilingen dat het nut ervan ernstig betwijfeld kan worden, terwijl het voor scholen wel extra belasting oplevert. Graag vernemen zij een nadere reflectie.

E) Duidelijke opdracht

De leden van de SGP-fractie vinden het aan de magere kant dat de Minister slechts als doelstelling formuleert dat hij voor het einde van deze kabinetsperiode een wetsvoorstel over periodiek onderhoud van het curriculum aanbiedt. Op andere punten kan soms met gezwinde spoed een wetsvoorstel worden behandeld. Zij vragen waarom het bij dit onderwerp niet mogelijk zou zijn.

¹¹ NPO: Nationaal Programma Onderwijs.

¹² Kamerstuk 31 293, nr. 629.

II Reactie van de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs